

**OILAVIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIR ETUVCHI
OMILLAR VA ULARNING YECHIMLARI**

Andijon davlat texnika instituti
Muhandislik iqtisodiyoti va boshqaruv
Fakulteti Iqtisodiyot kafedrası
4 kurs 111-21 guruh talabasi
Shavkatov Yaxyobek Shoyatbek o'g'li
ilmiy raxbar: i.f.f.d **Ilhomjon Ergashev**

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi asosiy omillarni va ularni bartaraf etish yo'llarini tahlil qiladi. Unda moliyaviy resurslarning cheklanganligi, bilim va tajriba yetishmasligi, bozorga chiqishdagi qiyinchiliklar, huquqiy va byurokratik to'siqlar, shuningdek, infratuzilma muammolari kabi omillar chuqur ko'rib chiqilgan. Maqola har bir muammo uchun aniq yechimlarni, jumladan, davlat ko'magi, o'quv dasturlari, bozorga chiqish strategiyalari va byurokratiyani soddalashtirish choralarini taklif etadi. Yakunda oilaviy tadbirkorlikning mamlakat iqtisodiyoti va aholi farovonligini oshirishdagi muhim roli ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: Oilaviy tadbirkorlik, rivojlanish omillari, moliyaviy cheklovlar, bilim yetishmasligi, bozorga chiqish, byurokratik to'siqlar, infratuzilma, yechimlar, O'zbekiston.

Abstract: This article analyzes the key factors influencing the development of **family entrepreneurship** in Uzbekistan and outlines solutions to address them. It delves into challenges such as limited financial resources, lack of knowledge and experience, market access difficulties, legal and bureaucratic hurdles, and infrastructure issues. The article proposes concrete solutions for each problem, including government support, training programs, market entry strategies, and measures to simplify bureaucracy. Ultimately, it emphasizes the crucial role of family entrepreneurship in boosting the country's economy and improving the welfare of the population.

Keywords: Family entrepreneurship, development factors, financial constraints, lack of knowledge, market access, bureaucratic barriers, infrastructure, solutions, Uzbekistan.

KIRISH

Oila tadbirkorligi O'zbekistonda iqtisodiy o'sishning muhim harakatlantiruvchi kuchidir. Biroq, bu soha jadal rivojlanishi uchun bir qator omillarni hisobga olish va

ularning salbiy ta'sirini bartaraf etish lozim. Ushbu maqolada oilaviy tadbirkorlikka ta'sir etuvchi asosiy omillar va ularning samarali yechimlari atroflicha ko'rib chiqiladi.

Oila tadbirkorligiga ta'sir etuvchi asosiy omillar

Oilaviy biznesning muvaffaqiyati yoki aksincha, qiyinchiliklarga duch kelishiga bir nechta omillar bevosita ta'sir ko'rsatadi:

Muammo	Yechim
Moliyaviy resurslarning cheklanganligi Yetarli boshlang'ich kapitalning yo'qligi- Kredit olishda garov ta'minoti yetishmasligi	- Davlat dasturlari doirasida imtiyozli kreditlar, subsidiyalar va grantlar ajratishni davom ettirish - Kredit olish jarayonlarini soddalashtirish, garovsiz va kichik miqdordagi mikrokreditlar berish amaliyotini kengaytirish- Tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash fondlari faoliyatini takomillashtirish
Ma'lumot va tajribaning yetishmasligi - Biznesni boshqarish, marketing, moliyaviy rejalashtirish, huquqiy va soliq tizimi bo'yicha bilim va tajribaning yo'qligi	- Tadbirkorlikka o'qitish markazlari sonini ko'paytirish - Bepul yoki imtiyozli asosdagi seminar va treninglar tashkil etish- Onlayn ta'lim platformalari orqali biznes yuritish asoslarini o'rgatish Tajribali mentorlarni jalb qilish va mentorlik dasturlarini yo'lga qo'yish
Bozorga chiqish va raqobat - Mahsulotlarni bozorga olib chiqish va distribyutorlar topish qiyinligi - Yirik kompaniyalar bilan raqobat - Sifat nazorati va standartlarga mos kelmaslik	- Elektron tijorat platformalarini rivojlantirish. - Mahalliy va xalqaro ko'rgazmalar hamda yarmarkalarda ishtirok etishga ko'maklashish - Kooperatsiya va klasterlar tashkil etish orqali kichik korxonalarning kuchlarini birlashtirish. Eksport salohiyatini oshirishga yo'naltirilgan dasturlarni amalga oshirish
Huquqiy va byurokratik to'siqlar - Biznesni ro'yxatdan o'tkazish, litsenziya va ruxsatnomalar olishdagi murakkabliklar - Ortiqcha byurokratik jarayonlar	- Davlat xizmatlari markazlari orqali xizmatlarni soddalashtirish va "yagona darcha" tamoyilini joriy etish Elektron hukumat tizimini takomillashtirish, barcha jarayonlarni shaffof va ochiq qilish - Tadbirkorlar uchun huquqiy maslahat berish xizmatlarini kengaytirish
Infratuzilma va resurslarga erishish Elektr energiyasi, suv, yo'l va kommunikatsiya	- Hududiy infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan investitsiya loyihalarini jadallashtirish- Ishsiz va kasbga

infratuzilmasining yetishmasli Xomashyo va malakali ishchi kuchini topishda qiyinchiliklar	o'qitishga muhtoj aholini talab qilinadigan kasblarga o'rgatish va ularni ish bilan ta'minlashda tadbirkorlarga ko'maklashish
Oilaviy munosabatlar va boshqaruv - Qarindoshlik rishtalari va biznes munosabatlarini ajrata bilmaslik - Boshqaruvda aniq funksional taqsimotning yo'qligi	- Biznes boshqaruvi bo'yicha maxsus treninglar o'tkazish - Oilaviy nizolarni hal qilish bo'yicha maslahat xizmatlarini taklif etish Korporativ boshqaruvning asosiy tamoyillarini oilaviy biznesga tatbiq etishni targ'ib qilish - Har bir oila a'zosining vazifalarini aniq belgilab olish muhimligini tushuntirish

Oilaviy tadbirkorlik O'zbekiston iqtisodiyotining muhim qismi bo'lib, aholi bandligini ta'minlash va mintaqalarni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. Biroq, ushbu soha o'ziga xos qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Yuqoridagi jadvalda ko'rib chiqqanimizdek, moliyaviy cheklovlar, bilim va tajribaning yetishmasligi, bozorga chiqishdagi qiyinchiliklar, byurokratik to'siqlar, infratuzilma muammolari va hatto oilaviy munosabatlardagi boshqaruv chalkashliklari kabi bir qator muammolar oilaviy biznesning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qiladi. Aksariyat oilaviy tadbirkorlar uchun eng asosiy muammo moliyaviy resurslarning cheklanganligidir. Boshlang'ich kapitalning yetishmasligi va kredit olishdagi garov ta'minoti muammolari yangi loyihalarni boshlash yoki mavjud biznesni kengaytirishda jiddiy to'siq bo'ladi. Davlat tomonidan berilayotgan imtiyozli kreditlar, subsidiyalar va grantlar bu boradagi dolzarb yechim bo'lib xizmat qiladi. Kredit olish jarayonlarini soddalashtirish, ayniqsa, garovsiz mikrokreditlarni kengaytirish orqali ko'proq oilaviy korxonalarga moliyaviy imkoniyatlar yaratish muhimdir. Ko'plab oilaviy tadbirkorlar biznesni boshqarish, marketing strategiyalari, moliyaviy rejalashtirish va huquqiy normalar bo'yicha yetarli bilimlarga ega emaslar. Bu esa ularning samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tadbirkorlikka o'qitish markazlari sonini ko'paytirish, bepul yoki imtiyozli seminarlar, onlayn ta'lim platformalari hamda tajribali mentorlik dasturlarini yo'lga qo'yish bu muammolarni bartaraf etishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Kichik oilaviy korxonalar uchun mahsulotlarini bozorga olib chiqish va yirik raqobatchilar bilan bellashish murakkab vazifa. Elektron tijorat platformalarini rivojlantirish, mahalliy va xalqaro ko'rgazma hamda yarmarkalarda ishtirok etishga ko'maklashish bu boradagi imkoniyatlarni kengaytiradi. Eng samarali yechimlardan biri – bu kooperatsiya va klasterlarni tashkil etish orqali kichik korxonalarning kuchlarini birlashtirish, bu ularga eksport salohiyatini oshirishga ham yordam beradi. Biznesni ro'yxatdan o'tkazish, litsenziya olish va soliq hisobotlarini topshirishdagi byurokratik jarayonlar tadbirkorlarning vaqtini oladi va ularni bezovta qiladi. Davlat xizmatlari markazlari orqali "yagona darcha" tamoyilini keng joriy etish

va elektron hukumat tizimini takomillashtirish bu jarayonlarni sezilarli darajada soddalashtiradi va shaffoflikni oshiradi. Ayrim hududlarda infratuzilmaning yetishmasligi (elektr, suv, yo'l) va malakali ishchi kuchini topishdagi qiyinchiliklar biznes rivojiga to'sqinlik qiladi. Hududiy infratuzilmani rivojlantirishga qaratilgan investitsiya loyihalarini jadallashtirish va aholini talab qilinadigan kasblarga o'qitish orqali bu muammolarni hal qilish mumkin. Oilaviy biznesda qarindoshlik munosabatlari va ish munosabatlarini ajrata olmaslik, shuningdek, aniq funksional taqsimotning yo'qligi ichki nizolarga sabab bo'lishi mumkin. Biznes boshqaruvi bo'yicha maxsus treninglar o'tkazish, oilaviy nizolarni hal qilish bo'yicha maslahatlar berish va har bir oila a'zosining vazifalarini aniq belgilab olishning muhimligini tushuntirish bu boradagi yechimlar hisoblanadi.

Xulosa

Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish O'zbekistonning iqtisodiy barqarorligi va har bir oilaning farovonligi uchun muhim ahamiyatga ega. Yuqorida qayd etilgan omillarni to'g'ri tahlil qilish va ularga mos yechimlarni topish orqali oilaviy biznesning salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarish mumkin. Davlat, banklar, ta'lim muassasalari va jamoat tashkilotlari birgalikda harakat qilsalar, oilaviy tadbirkorlik yanada rivojlanadi va mamlakatimiz taraqqiyotiga salmoqli hissa qo'shadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

i. O'zbekiston Respublikasi Qonunlari:

1. "Tadbirkorlik faoliyati erkinligining kafolatlari to'g'risida"gi O'RQ-328-son Qonuni (2012-yil 2-may).
2. "Banklar va bank faoliyati to'g'risida"gi O'RQ-580-son Qonuni (2019-yil 5-noyabr).

ii. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmon va Qarorlari:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 21-dekabrdagi "**Faol tadbirkorlik, innovatsion g'oyalar va texnologiyalarni qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida**"gi PF-5286-son Farmoni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 27-iyundagi "**Har bir oila – tadbirkor**" dasturini amalga oshirish to'g'risida"gi PQ-3807-son Qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 13-avgustdagi "Aholini tadbirkorlikka jalb qilish va tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan davlat dasturlarini moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-4806-son Qarori.